

Implementarea prevederilor Codului Audiovizualului prin prisma analizei conținutului programelor de actualități „Radiomaterial” și „Mesager” ale IPNA Compania Teleradio-Moldova.

Perioada: 25 – 31 martie 2007 (Ultima săptămână a lunii martie și ultima săptămână pînă a fi desemnată o nouă conducere IPNA)

Au fost supuse analizei **166 știri și subiecte radiofonice** și **206 știri și subiecte tv** (**Radio Moldova:** intervalul **orele 6.00 – 8.00; TV M 1: orele 19.00; 21.00.**)

Prevederi legale:

- radiodifuzor public – instituție audiovizuală...aflată în serviciul societății, independentă editorial, a cărei activitate este supravegheată de societate (art. 2, d);
- pentru a asigura în cadrul emisiunilor informative...respectarea principiilor echilibrului social-politic, echidistanței și obiectivității, (radiodifuzorii) vor plasa fiecare știre astfel încît: a) informația care compune știrea să fie veridică; b) să nu fie deformat sensul realității prin tertipuri de montaj, comentarii, mod de formulare sau titluri; c) în cazul subiectelor ce vizează situații de conflict, să se respecte principiul de informare din mai multe surse (art. 7, (4);
- ...dreptul la informare completă, obiectivă și veridică...sunt garantate de lege (art. 10, (1);
- **Apărarea drepturilor** consumatorilor de programe **este asigurată de către CCA..**(art.10,(2);
- Radiodifuzorii sunt obligați să asigure obiectivitatea informării..., favorizînd libera formare a opiniilor (art.10, (5);
- Atribuțiile companiei (IPNA) sunt: a) elaborarea, producerea, difuzarea emisiunilor...despre realitățile sociale, politice și economice interne și internaționale..., emisiuni pluraliste, imparțiale..., menite să asigure informarea corectă, imparțială, echidistantă a consumatorilor, respectînd echilibrul politic, libertatea de exprimare, de creație...(art. 51, (1) a);
- Transmiterea onestă, fidelă, echidistantă a informațiilor în cadrul programelor de știri (art. 51, (1) e);
- Favorizarea ...schimburilor de opinie între diversele categorii ale populației...(art. 51, (1) j);
- Independența editorială...include dreptul exclusiv al organelor de conducere ale companiei de a adopta, **în limitele stabilite de prezentul cod**, decizii cu privire la: a) elaborarea politicii editoriale...; c) conceperea și producerea programelor, inclusiv a celor de știri și actualități (art. 52, (2);
- Consiliul de Observatori...: c) **evaluează performanțele companiei** și conducerii ei...; g) **sesizează, din oficiu** și la solicitare, asupra încălcării prezentului cod..., comise de companie, înainte de intrarea în legalitate (art. 58).

În scopul determinării modului în care programele de știri și de actualități, selectate pentru monitorizare, răspund prescripțiilor Codului Audiovizualului, echipa de experți a urmărit:

1. **indici cantitativi:** numărul știrilor și subiectelor; tematica, geografia, durata, protagoniștii și genurile jurnalistice;
2. **indici calitativi:** echidistanța, numărul surselor, abordarea subiectelor tematice, caracterul și tonalitatea materialului, machetarea subiectelor.

Constatări (radio):

- din 166 de știri și subiecte aproape jumătate poartă caracter laudativ, restul – caracter neutru și lipsesc aproape cu desăvîrșire subiectele critice. Caracterul laudativ se referă la autorități: fie centrale, fie locale;
- Protagonști: în 16 rînduri – președintele republicii; în 7 rînduri – președintele Parlamentului; în 14 rînduri – prim-ministrul republicii; în 4 rînduri – primarul general interimar al municipiului Chișinău. Alți protagonști: prim-viceprim-ministru; viceprim-ministru; ministrul culturii și turismului; ministrul economiei și comerțului; ministrul sănătății; ministrul educației și tineretului; ministrul reintegrării; procurorul general, președintele AȘ; ministrul ecologiei și resurselor naturale; ministrul agriculturii și industriei alimentare; șefi de departamente și instituții republicane de stat; președinți și vicepreședinți de raioane; șefi de direcții raionale; primari. Prezența la microfon a autorităților de toate nivelele ar fi îndreptățită, dată fiind importanța actului guvernării, dar numai în cazul unui echilibru echitabil al accesului la respectivul microfon al reprezentanților tuturor categoriilor populației. Or, acest echilibru lipsește.

- Din 166 de știri și subiecte mai mult de o treime nu corespund principiului imparțialității și echidistanței;
- Majoritatea covârșitoare sunt bazate pe o singură sursă de informare – cea oficială;
- În 166 de materiale nu au fost prezenți lideri ai altor formațiuni politice în afara PCRМ.
- Jumătate din subiecte sunt realizate în alte zone geografice decât Chișinău, tematica este diversă, chiar dacă nu coincide întotdeauna cu cea de interes major, reliefată în sondajele de opinii (prețuri, sărăcie, viitorul copiilor, șomajul, corupția, criminalitatea – BOR, XI, 2006). Realizarea subiectelor lasă mult de dorit. **Exemplu tipic:** 30 martie, ora 6.14. – 7.00, rubrica permanentă „Satul și oamenii lui” cuprinde 7 teme (regiuni industriale; angajarea în câmpul muncii; plantarea pomilor; fermieri; fraudă vamală; tineri mecanizatori la sat; tabere de odihnă pentru elevi), abordate respectiv în 8 zone geografice (Căușeni, Cahul, Ocnița, Strășeni, Sîngerei; Sculeni, Basarabeasca și Briceni). Din 8 corespondențe, 3 sunt echidistante și poartă un caracter neutru. Restul – părtinitoare și laudative, scrise în baza unei singure surse de informare. Protagonisti în 4 subiecte sunt oficialități: președinte și vicepreședinte de raion, responsabil de la vamă, șeful direcției r-le tineret. Absolut toate temele abordate meritau să fie elucidate în profunzime, informația să se bazeze pe mai multe surse, pentru a obține ceea ce înseamnă diversitate de opinii și informare completă și veridică. Deseori temele abordate de către corespondenții din teritoriu au relevanță locală și nicidecum națională.
- Buletinele de știri, de regulă, în mod tradițional și neîndreptățit, încep cu știrile politice.
- Știrile externe, de cele mai multe ori, reflectă evenimente produse departe de R.M. Evenimentele din țările vecine rămân fără atenție, astfel, ignorându-se legea proximității.
- Sunt utilizate știri proprii sau de la un număr redus la maximum de agenții de presă, fapt ce prejudiciază pluralismul, diversitatea și veridicitatea în reflectarea evenimentelor.
- Autorii subiectelor, fie angajați ai redacției de la Chișinău, fie corespondenți din teritoriu, în cea mai mare parte sunt părtinitori în realizarea materialelor.
- Sunt cazuri, când temele anunțate nu sunt reflectate. **Exemplu:** 28.03., după știrile de la ora 7.00., invitatul „Radiomatinal”-ului a fost Sergiu Pușcuță, Șeful Inspectoratului Fiscal Principal de Stat. Au fost anunțate temele: 1. Prezentarea declarațiilor pe venit 2. Patenta de întreprinzător 3. Calcularea și plata impozitului pe venit. Teme actuale și chiar oportune. În total rubrica a durat 46'08"; Tema 1 - 36'41"; Tema 2 - 00'00"; Tema 3 - 7'11". Nu s-a discutat deloc la tema a 2-a, deși patenta de întreprinzător era și este o problemă stringentă și de interes major.

Constatări (tv):

- din 206 știri și subiecte mai mult de jumătate poartă caracter laudativ, restul – caracter neutru și lipsesc aproape cu desăvârșire subiectele critice;
- Protagonisti: în 33 rînduri – președintele republicii; în 17 rînduri – președintele Parlamentului; în 16 rînduri – prim-ministrul republicii; în 5 rînduri – primarul general interimar al municipiului Chișinău. Alți protagoniști: prim-viceprim-ministru; viceprim-ministru; ministrul culturii și turismului; ministrul economiei și comerțului; ministrul sănătății; ministrul educației și tineretului; ministrul reintegrării; procurorul general, președintele AȘ; ministrul ecologiei și resurselor naturale; ministrul agriculturii și industriei alimentare; șefi de departamente și instituții republicane de stat; președinți și vicepreședinți de raioane; șefi de direcții raionale; primari.
- Din 206 știri și subiecte jumătate nu răspund principiului imparțialității și echidistanței;
- Majoritatea covârșitoare sunt bazate pe o singură sursă de informare – cea oficială;
- În 206 materiale nu au fost prezenți lideri ai altor formațiuni politice în afara PCRМ, cu excepția unei apariții la ecran a lui D. Braghiș.
- Jumătate din subiecte sunt realizate în alte zone geografice decât Chișinău, tematica este, în fond, diversă, dar sunt și excepții regretabile, ceea ce denotă o instabilitate în planificare și realizare. **Exemplu:** Ediția „Mesager”, 31 martie, ora 21.00. 8 subiecte: 1. președintele plantează pomi la Orhei (cuplul prezidențial și prim-viceprim-ministru); 2. parlamentari plantează pomi în Grădina publică (Vi.Țurcanu, V.Stepaniuc, M.Lupu); 3. Guvernul sădește pomi la Căpriană (V.Tarlev); 4. Polițiștii sădesc pomi (Gh.Papuc); 5. Primăria sădește pomi la Chișinău (V.Iordan); 6. Întîlnirea președintelui Parlamentului cu o delegație a Congresului SUA; 8. Conferința Uniunii Tineretului comunist. Toate cele 8 subiecte poartă un caracter laudativ. În această zi, să mai amintim că M-1 la ora 19.00., ca de obicei, a difuzat o nouă ediție a emisiunii „Rezonans”, cu 6 subiecte. Primul – despre plantarea pomilor (președintele republicii, președintele parlamentului, 2 deputați PCRМ și ministrul apărării). Ultimul –

despre sediul oferit teatrului Ionesco. Din 6 subiecte 3 sunt cu participarea președintelui. În 3 din 6 subiecte au mai participat: președintele parlamentului, 2 deputați PCRM și 3 miniștri.

- Machetarea subiectelor și durata acestora se bazează pe principii neclare, posibil, întâmplătoare. **Exemplu** – „Mesager” de limbă română din 25.03., duminică, reflectă evenimentele în ordinea următoare: Forul economic la Bratislava (5.10) – Gospodărie agricolă din Mandîc, Drochia (2.42) – Moldsilva sădește puieti de nuci la Glodeni (2.40) – Vînatul de fazani este interzis, Ștefan-Vodă (2.46) – Tratatul de la Roma la 50 de ani (2.15) – Expoziție de dulciuri la Berlin (0.29) – Ziua Greciei la Filarmonică (4.57) – Noul an la azerii din Chișinău (0.57) – Moartea prim-ministrului armean (0.16) – Știri externe (1.45) – Sportivii vor primi îndemnizații (V.Stepaniuc despre aceste îndemnizații, nu și sportivi) (0.48) – Vernisajul fotografului Igor Zenin (3.15) – Congresul Uniunii Compozitorilor (2.28).
„Mesager” de limbă rusă: 20 de ani ai Organizației veteranilor din RM (5.50) (cel mai voluminos din toate edițiile monitorizate; mai voluminoase subiecte decît acesta sunt numai în „Rezonans”) – Forul economic din Bratislava (5.13) – lucrări de primăvară la Mandîc, Drochia (2.21) – Moldsilva sădește puieti la Glodeni (2.42) – fazani la Ștefan-Vodă (1.31) - Tratatul de la Roma la 50 de ani (2.14) – Sărbătoarea Greciei la Filarmonică (5.16) - Noul an la azerii din Chișinău (2.17) - Sportivii vor primi îndemnizații (0.56) - Vernisajul fotografului Igor Zenin (2.18). Nu sunt clare prioritățile în determinarea importanței evenimentelor.
- Edițiile, de regulă, în mod tradițional și neîndreptățit, încep cu știrile politice. Este o viziune eronată din, cel puțin, 2 motive: de politică se interesează un segment redus al beneficiarilor (mult – 10%, foarte mult – 4%; deloc – 26%, puțin – 29% - BOR, XI, 2006); importanța evenimentului este determinată de impactul direct al acestuia asupra telespectatorilor și nu echivalează neapărat cu importanța funcției demnitarilor implicați în eveniment;
- Evenimentele sunt selectate, în mare parte, cele care pun în lumină bună puterea. **Exemplu:** pe 27.03, poliția a adoptat un comportament neadecvat față de ziariștii cîtorva televiziuni private. Incidentul nu a fost reflectat în edițiile supuse monitorizării. Libertatea de expresie și libertatea presei, ca temă și ca eveniment, nu au fost considerate importante.
- Știrile externe reflectă evenimente produse departe de R.M., astfel, ignorîndu-se legea proximității. **Exemplu:** „Mesager”, 29.03: Bruxelles, Israel, Iran, Franța, Portugalia, Cuba. Nimic despre România și Bulgaria, care, dacă s-au integrat în UE, au ce ne învăța.
- Autorii subiectelor, fie angajați ai redacției de la Chișinău, fie corespondenți din teritoriu, în cea mai mare parte sunt părținitori în realizarea materialelor.
- Se resimte o orchestrare a oglindirii evenimentelor „necesare”. **Exemplu:** Mesager, 28.03, subiectul cu Președintele Vl. Voronin despre Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități machetat alături de subiectul cu primarul general interimar V. Iordan la școala auxiliară nr.7.

Concluzii:

- IPNA Compania Teleradio-Moldova nu s-a conformat prevederilor legale în vigoare;
- Bună parte dintre ziariști dau dovadă deseori de loialitate față de putere;
- Politica editorială nu este în concordanță cu prevederile Codului Audiovizualului;
- Publicului i se oferă informație prin optica preponderent oficială asupra evenimentelor, ceea ce conferă instituției caracter de stat și nicidecum public.
- Materialele problematice lipsesc aproape cu desăvîrșire, iar dacă este, totuși, abordată o problemă, nu se merge mai departe decît soluția și punctul de vedere al oficialităților;
- Subiectele programelor de actualități seamănă mai mult cu rapoarte instituționale, încît e dificil să stabilești genul jurnalistic în care sunt realizate;
- Deși plătitor este publicul-contribuabil, IPNA reflectă cu preponderență activitatea organelor de stat. Aceasta echivalează cu o neglijare a interesului public și cu o încălcare a prevederilor Codului Audiovizualului;
- Nu se resimte efortul CO în a evalua emisia și a lua atitudine față de calitatea emisiei;
- CCA nu întreprinde efortul necesar pentru a asigura drepturile consumatorilor de programe ale radiodifuzorului public.

Notă: Următoarele monitorizări se vor axa pe analiza detaliată a calității unor subiecte aparte, cu indicarea autorilor și reliefaarea abaterilor de la normele legale și cele deontologice. Scopul urmărit – constituirea unui serviciu public real de radio și tv în conformitate cu prevederile legale naționale și europene.